

Aina
ollu
tääl

Suomi-
räp 4.0

Elina
Westinen

JOHNNY
Kniga

Aina ollu täääl

Suomiräp 4.0

Elina Westinen

Esipuhe: Ujuni Ahmed

© Elina Westinen ja Johnny Kniga 2023
Esipuheen © Ujuni Ahmed

Johnny Kniga
An imprint of Werner Söderström Ltd
ISBN: 978-951-0-46464-9
Painettu EU:ssa

Sisällys

Esipuhe	11
INTRO: Suomiräppi, mist sä tuut?	15
Näkyvät vähemmistöt, vanhat vähemmistöt	19
Sanoilla on väliä	23
Mist mie tuun?	28
Bronxista Pohjolan perukoille	30

ARTISTIT

Áilu Valle	42
Amoc	45
Bentality	47
Brando	48
Bulle	50
B.W.A.	52
Catty E	53
Cavallini	55
Diison	56
Django	57
Ege Zulu	58
Fetti	59
GADA	60
Gracias	62
Hassan Maikal	63
Jaydee	65

- 66 Jesse Markin
- 68 Kevin Tandu
- 69 MadBoiAli
- 71 Musta Barbaari
- 72 Musta Hanhi
- 74 Nisa
- 75 Pajafella
- 76 PapiPike
- 78 Prinssi Jusuf
- 79 Sebastian Da Costa
- 81 Sexmane
- 82 Seyed Ali
- 84 Shaka
- 86 Taisto Tapulist
- 87 Toinen Kadunpoika
- 88 Tono Slono
- 91 Turisti

1. OSA

- 95 Monimuotoinen suomiräp
- 97 VALKOISESTA SUOMIRÄPISTÄ
MONIMUOTOISEEN SUOMIRÄPPIIN
- 107 Representaation voima
- 115 Kaasmukasta Kontulaan
- 123 Räppiä Suomen vanhoissa vähemmistöissä
- 129 Tulevaisuuden suuntaviivoja
- 136 SUOMIRÄP JA SUKUPUOLI
- 141 Maskuliininen hiphop-kulttuuri ja sukupuolisyryntä

Eri kriteerit eri räppäreille?	146
Verkostot, vastatilat – ja Forumin seinä	149
SUOMIRÄPIN KIELET	154
Englanniksi vai suomeksi? Aitous ja identiteetit (re)mixed	157
Uuden räpin s/Suomi	165
Vanhaa ja uutta monikielisyyttä	168

2. OSA

Monimuotoinen Suomi	179
VALKOINEN SUOMI MUUTTUU	181
Kulttuurista appropriaatiota? Vai yhteistyötä ja supportia?	185
Valkoisen median rakenteet	193
Ainainen ”Mist sä tuut?”	199
RASISMI JA VASTAPUHE	204
Rasismien ja syrjinnän eri muotoja	209
Antirasistisen toiminnan tapoja	220
Uusien sukupolvien perhosefekti	231
IDENTITEETIT JA KODIT	235
Sanat meille	237
Suomalaisuus	244
Kulttuurien välissä, uudenaikaisissa tiloissa?	254
OUTRO: (W)Rap It Up!	273
SHOUT-OUTS + KIITOS	277
LÄHTEET	279

To J

Esipuhe

Ujuni Ahmed

Muistan, kuinka skinien aiheuttama jatkuva jännite ja pelko varjostivat koko lapsuuttani. Meille lapsille sanottiin, etteivät skinit tee pahaa naisille tai lapsille, mutta alitajuisesti olin usein varautunut siihen. Ehkä varautuminen johtui siitä, että vakuutteluista huolimatta vanhempani saattoivat meidät lapset aina kouluun, vaikka koulu oli aivan lähellä. Tai ehkä siitä, että meitä varoiteltiin ylittämästä tietä, vaikka suojatien eteen pysähtynyt auto antaisikin merkin astua suojatielle. Erilaisuus oli siihen aikaan hengenvaarallista.

Usein skinit liikkuivat ryhmissä ja sitäkin useammin he ottivat kaduilla yksin liikkuneita somalimiehiä hampaisiinsa ja kohtelivat näitä enemmän tai vähemmän väkivaltaisesti. Osa teoista oli satumanvaraisia ja osa hyvinkin suunniteltuja. Muistan erityisesti tapauksen, jossa isäni oli tuttuun tapaansa pelaamassa kentällä jalkapalloa ystäviensä kanssa. Kesken pelin kentälle marssi suuri joukko eri puolelta Suomea kokoontuneita skinejä, jotka keskeytivät pelin ja alkoivat pesäpallomailoilla, metalliputkilla, kirveenvarsilla ja teräaseilla varustautuneina käyttää väkivaltaa isääni ja hänen kanssapelaajiaan kohtaan.

N-sanan käyttö oli tuohon aikaan arkipäiväistä, ja usein meille lapsillekin osoitettiin, kuinka myös somalius oli kuin kirosana. N-sana oli raaka, mutta "vitun somali" oli sitäkin hyljeksivämpi.

Noissa kahdessa sanassa tiivistyi koko ihmisyyteni: ulkonäköni, juureni, perheeni, kulttuurini ja arkipäiväinen elämäni. Nuo kaksi sanaa pakottivat minut häpeämään ihmisyyttäni ja koko elämäni. Ne pakottivat minut alistumaan ja kadottamaan itseni maailmasta. Välillä häpesin itseäni, välillä vihasin maailmaa. Surullisinta oli, että noita sanoja eivät käyttäneet vain skinit. Ne saattoi kuulla pihamaan hiekkalaatikolla naapurien suusta tai kadulla täysin tuntemattomien vastaantulijoiden tuhahtuksista.

Lapsena minun oli lähes mahdotonta tunnistaa, kuka olen ja minne kuulun. Kadulla piti pelätä skinejä, pihamaan leikeissä piti alistua naapurien n-sanoille ja kotona piti noudattaa tiukkoja kulttuurinormeja. Koulussakin kaikki hauskuus ja mahdollisuudet tuntuivat olevan vain valkoisten tyttöjen etuoikeuksia, joita minä tiukkaankin, traditionaaliseen kulttuurimuottiin puristettuna sain katsella vain sivusta. Eräänä päivänä kaikki alkoi kuitenkin muuttua. Spice Girls oli valloittanut maailman ja heidän ihailtu tummaihoisen laulajansa Mel B asetti minutkin aivan uuteen valoon. Ensimmäistä kertaa näin, että tanssi, musiikki, kaunis pukeutuminen ja ennen kaikkea naisellinen rohkeus voisivat jonain päivänä olla mahdollisia myös minun kaltaiselleni tytölle.

Spice Girls oli avannut minulle oven ylpeyteen omasta itsestäni, mutta uskalsin astua tuosta ovesta sisään ensimmäistä kertaa vasta yläasteen jälkeen osallistuessani ensimmäisille breakdancetunneilleni. Koko siihenastisen elämäni kestäneen rajoittamisen, eristämisen ja ulkopuolistamisen jälkeen rakastin sitä, kuinka sain uhmata kaikkea ja kaikkia tanssin voimalla. Kehoni liikkeen kautta sain näyttää koko maailmalle sen, mitä en ollut uskaltanut vielä sanoa ääneen. Rakastin rohkeutta, uskaliaisuutta, pelottomuutta ja voimakkuutta.

Breakdancen myötä tutustuin myös sen aikaiseen hiphop-yhteisöön, jolla oli tarjolla muutakin kuin vain pelkkiä biittejä ja melodioita. Heillä oli sanomaa. He eivät pelänneet. He sanoivat ääneen, mitä he ajattelivat. Ja ennen kaikkea he rohkaisivat, että minunkin sanoissani on voimaa. Saman voiman aistin myös

tämän kirjan sivuilta. Rämpusiikki on tarjonnut monelle kirjan artistille mahdollisuuden saada äänensä kuuluviin ja tulla nähdyksi. Rämpusiikki on ollut heille väylä osallistua yhteiskuntaan. Se, mitä he sanovat, ei välttämättä ole kaikkien mielestä miellyttävää kuulla. Mutta se, mitä he sanovat, on tärkeää kuulla.

Ulkopuolisuuden tunne oli kouluaikoinani niin tuttua, ettei siitä tarvinnut paljon puhua. Siksi oli luontevampaa hakeutua ulkomaalaisten lasten ja nuorten pariin, sillä ainakin saimme olla ulkopuolisia yhdessä. Ulkopuoliseksi jääneenä suomalaisuus oli minulle vain yhteiskunnallisessa keskustelussa käytetty sisällötön termi, jonka puin ylleni vain tietyissä tilanteissa salonkikelpoiselta näyttääkseni. Hiphop-yhteisössä minua ei kuitenkaan nähty tai kohdeltu muista poikkeavalla tavalla. Olin yksi heistä. Heidän kanssaan sain kokea yhteenkuuluvuutta, yhteisöllisyyttä ja turvallisuuden tunnetta. Meistä jokainen tarvitsee hyväksyntää ja tunnustusta. Se on voimaannuttava kokemus, joka toistuu myös tämän kirjan tarinoissa.

Suomessa maahanmuuttaja on aina riittämätön. Pitää olla jatkuvasti kiitollinen, pitää todistaa suomalaisuuttaan, pitää osoittaa integroitumistaan ja pitää ansaita paikkansa yhteiskunnan jäsenenä – pitää olla suomalainen. Monelle maahanmuuttajataustaiselle suomalaisuuden tavoittelu tarkoittaa huojuvaa nuoralla kävelyä, jossa lopullinen putoaminen on kiinni kriteereistä, joita ei ole luotu hänen kaltaisilleen. Suomalaisuus on sidottu tiukasti tiettyihin tapoihin ja ajatusmalleihin, mikä tekee suomalaisuuden ahtaaksi ja jopa mahdottomaksi saavuttaa. Kirjaa lukiessa huomaa, kuinka niin sanottujen vanhojen vähemmistöjen edustajille on asetettu osittain samankaltaisia vaatimuksia.

Maahanmuuttajien oppimisen, kyvykkyyden ja yhteiskunnallisen hyödyttävyyden odotetaan olevan vähintään keskivertovaltaväestön tasolla. Sitä tasoa pidetään onnistuneen maahanmuuttajan mittarina ja sitä vaaditaan siitä huolimatta, että maahanmuuttajilla ei välttämättä edes ole mahdollisuutta mahtua odotusarvoiseen muottiin. Vain tietyt tavat ja ajatukset ovat suomalaisuutta, ylisukupolviset sotatraumat jätetään huomioimatta,

ja loput jäljelle jääneet karsiutuvat yhteiskunnan rattaista ”ulkomaalaisennäköisen” ulkonäkönsä tai nimensä perusteella.

Suomessa vähemmistöissä kasvavilla lapsilla ja nuorilla on valtavat paineet kasvaa suomalaisiksi. Sillä on iso vaikutus lasten ja nuorten identiteettikehitykselle ja se estää nuorten kehittymistä omaksi itsekseen. Samalla he kohtaavat valtavaa vastavoimaa vanhemmiltaan, jotka odottavat lastensa kasvavan juuriensa mukaiseen muottiin. Erilaisuutta ei tulisikaan tarkastella negatiivisin termein, jonakin, mikä pitäisi unohtaa ja mitä pitäisi sensuroida. Maahanmuuttajuus, ulkomaalaisuus, saamelaisuus tai romanius voivat olla tärkeä osa monen nuoren identiteettiä, ja niitä tulisi sen sijaan jopa vaalia. Taustan vaaliminen ei vähennä vähemmistöissä kasvavien suomalaisuutta, mutta sen sensuroiminen vie suuren palan heidän identiteetistään. Sensuroimalla ihmisten identiteettiä luomme vain lisää häpeän tunnetta.

Monet sanovat, ettei ihmisen taustalla ole väliä. Minä ajattelen, että sillä on. Tuntui erityisen tärkeältä samastua kirjan räppäreihin, jotka halusivat nimenomaan tuoda esille omat juurensa ja taustansa. Ulkopuolisuuden tunne, itsensä etsiminen ja identiteetin löytämisen tarve koskettavat meitä kaikkia taustasta ja ihonväristä riippumatta. Monille meistä omien juurtemme tunteminen on osa itsemme tuntemista. Kun tunnemme juuremme, tiedämme, keitä olemme ja mistä tulemme. Kun tiedämme, keitä olemme, meillä on mahdollisuus olla rohkeasti oma itsemme. Parhaimmillaan se auttaa meitä myös ymmärtämään toisiamme.

INTRO

Suomiräppi, mist sä tuut?

*Ja ku kaduil kävellään,
ne kysyy, mist mä tuun
Vastaan: aina ollu tääl
Suomi on myös meidän koti
mun värillä on välii
Oon paljon enemmän ku
nimi, uskonto ja väri*

HASSAN MAIKAL (FEAT. YEBOYAH): "AINA OLLU TÄÄL" (2021)

Tämä kirja kertoo monimuotoisesta ja moniäänisestä suomiräpistä. Ja Suomesta, joka usein mielletään, kuvitellaan ja kirjoitetaan kovin valkoiseksi. Suomi on kuitenkin aina ollut monimuotoinen, aivan kuten Hassan Maikal ja Yeboyah kuvaavat tälle kirjalle nimensä lainanneessa biisissään "Aina ollu tääl". Täällä on aina ollut etnisesti moninainen väestö. Alkuperäiskansa saamelaisista lähtien. Saamelaiden lisäksi monikulttuurisuutta Suomessa ovat historiallisesti olleet niin ikään esimerkiksi romanit, tataarit, karjalaiset ja inkerinsuomalaiset. Tätä monimuotoisuutta ei kuitenkaan ole aina huomioitu eikä arvostettu. Siitä ei ole puhuttu. Sen sijaan sitä on marginalisoitu ja kitketty – tai sitten "eksoottisista" kulttuureista on otettu vain itselle sopivimmat elementit, mutta jätetty kulttuurin sisällä elävät ihmiset sivuun.

Ja samaan tapaan kuin suomalaisuuden kuvasto myös suomi-räpin kuvasto on ollut kovin valkoista ja länsimaista, räpin afrikkalais- ja latinalaisamerikkalaisista juurista huolimatta. Varsinkin valkoiset mainstream-miesräppärit ovat näkyneet ”kaikkialla”. Cheek ja JVG olivat koko 2010-luvun kuunnelluimmat artistit Suomessa suoratoistopalvelu Spotifyssa, joulukuussa 2019 julkaisutun listan mukaan. Tähän valkoisuuteen – sekä lukuisiin muihin identiteettikysymyksiin – ovat puuttuneet myös kirjailija, toimitaja Heini Strand ja tutkija, dj Inka Rantakallio toimittamassaan hiphop-kirjassa *Kuka kuuluu? – Kirjoituksia hiphopista ja feminismistä*. Teoksessa esimerkiksi toimittaja Maryan Abdulkarim käsittelee omassa Tunnistettavasti musta -puheenvuorossaan nimenomaan sitä, miten afrikkalaisamerikkalaiseen kulttuuriin kytkeytynyt hiphopin globaali musta kuvasto on puhutellut häntä lapsesta pitäen mutta miten siitä on joutunut neuvottelemaan valkoisessa suomalaisessa hiphop-kulttuurissa.

Black Lives Matter -liikehdinnän jälkimainingeissa – ja osittain jo ennen tätä – samoja teemoja ovat nostaneet esille myös monet ruskeat ja mustat suomalaiset räppärit. Esimerkiksi Yeboyah on ottanut asiaan kantaa sekä omassa musiikissaan että sosiaalisessa mediassa. Laajempaa keskustelua synnytti erityisesti hänen maaliskuussa 2021 julkaisemansa Instagram-postaus, jossa hän peräänkuulutti valkoisia suomalaisia räpin tekijöitä ja kuluttajia miettimään hiphop-kulttuurin juuria, kulttuurista omimista ja lainaamista sekä omaa rooliaan kulttuurissa ja antirasistisessa työssä.

”Suomessa ongelma on se, että täällä ei tunnisteta räpin juuria. Räp ei oo syntynyt tyhjiössä ja erityisesti valkoisena räppäriä sä joko lainaat tai omit mustaa kulttuuria”, Yeboyah kirjoitti ja nosti konkreettiseksi esimerkiksi Pyhimyksen, joka oli aiemmin käyttänyt kappaleissaan n-sanaa sitä koskaan pahoittelematta. ”Ja kaiken lisäksi meidän isoin musiikkitapahtuma ja alan ammatillaiset tukee tämän artistin palkitsemista ja on hiljaa tästä aiheesta”, Yeboyah jatkoi nostaen esille myös musiikkimaailman roolin.

Tämän seurauksena Pyhimys kirjoitti seuraavana päivänä aiheesta pitkän postauksen omille nettisivuilleen ja pyysi anteeksi

heiltä, joita hänen sanoituksensa ovat loukanneet, ja vetosi omalta osaltaan myös alter egoihinsa ja taiteelliseen vapauteen. Keskustelu jatkui myös esimerkiksi Radio Helsingissä Maria Veitolan Musa vai bisnes? -ohjelmassa sekä YleX Iltapäivässä. Keskusteluissa, joihin osallistuivat Pyhimys, Inka Rantakallio, kirjailija ja hiphop-aktiivi Koko Hubara, räppäri Gracias ja toimittaja ja dj Renaz Ebrahimi, korostettiin esimerkiksi sitä, että hiphopin juuret tuntuvat unohtuneen, ainakin monilta nuorempien sukupolvien edustajilta. Ja ettei lopulta ole kyse yksittäisistä artisteista ja heidän kappaleistaan, vaan nimenomaan musiikki- ja populaarikulttuurin rakenteista sekä valkoisuudesta normina.

Valkoisuuden normi suomalaisessa yhteiskunnassa ei ole tarjonnut erityisen laajaa representaatiota. Esimerkiksi Jesse Markin muisteli omaa lapsuuttaan tätä kirjaa varten käymässämme keskustelussa toteamalla, että ”Jos mediassa oli joku musta, se oli Billy Carson tai Wilson Kirwa. Ja eihän niissä toki mitään vikaa ollut, mutta kyllä me tiedetään, miten niistä puhuttiin.” Vielä vuonna 2020 julkaistu tutkimus suomalaisten elokuvien ja tv-sarjojen diversiteetistä osoittaa, että vain viisi prosenttia henkilöhahmoista yhteensä 41 eri elokuvassa tai tv-sarjassa oli muita kuin valkoisia, ja hekin usein sivu- tai pienemmissä rooleissa.

Kulttuurinen muutos representaation muodossa on kuitenkin käynnissä, ja sen huomaa esimerkiksi, kun katselee mediassa tapahtuvaa työskentelyä ja tekijöitä. Ruskeat tytöt -media avasi pelin vuonna 2016 puhumalla ruskeista ihmisistä Suomessa ja representaation puutteesta: journalismia ei ollut tehty aiemmin ruskeilta ihmisiltä ruskeille ihmisille, sillä mediakenttä oli – ja on toki yhä – suurimmilta osin valkoinen. Viime vuosina median monimuotoistuminen on näkynyt esimerkiksi toimittajien Susani Mahaduran ja Yagmur Özberkanin nimeä kantavassa ohjelmassa, jossa he keskustelevat aktiivisesti muun muassa monikulttuurisuudesta, vähemmistöistä ja identiteeteistä. Haben ”Nuorehko H” Zecariaksen luotsaama (nyt jo edesmennyt) The Format -media, Sonnin Taacca -podcast sekä yhteistyössä Rähinä Recordsin kanssa tehty Hoppipäät nyökkää -haastattelusarja puolestaan syväluotaavat

hiphop-kulttuuria ja sen tekijöitä Suomessa. Ylen Lähiöiden Finest-dokumenttisarja esittelee pääkaupunkiseudun artisteja, heidän musiikkiaan, ympäristöään ja näkemyksiään minijaksoissa, joissa tämän kirjan artisteista esiintyvät Nisa, Kevin Tandu, Turisti, Cavallini ja Django. Nuorten elämästä ja musiikista kertova, niin ikään Ylellä nähty, fiktiivinen Zone B -sarja keskittyy puolestaan monikulttuurisen kaveriporukan jokapäiväiseen elämään, ja se on käsikirjoitettu yhdessä nuorten kanssa. Myös sarjan soundtrack on täynnä tunnettuja artisteja kuten MadBoiAli ja Blacflaco. Ylellä on myös esitetty nuoren saamelaisen aktivisti, toimittaja, vaikuttaja Goržán Bávvála Armasa Miisan eli Miisa Nuorgamin elämää kuvaava sarja Katkeamaton – Boatkanmeahtun.

Viime vuosina suomiräpinkin kuvasto on alkanut monipuolistua. Yhä useammat nuoret löytävät äänensä ja identiteettinsä juurikin räpin kautta. Verrattuna muihin populaarimusiikin genreihin, suomalainen räp on tällä hetkellä etnisesti monimuotoisinta, mikä varmasti osaltaan selittyy sen monikulttuurisilla juurilla ja vähemmistöjen sanansaattajan roolilla.

Suomalaisen yhteiskunnan ja räppiskenen monimuotoistuksessa usein kuulee myös sanottavan, ikään kuin värisokeasti, ettei värillä ole väliä. Mutta hyvin, hyvin usein on. Paradoksaalisesti molemmat tarinat voivat olla yhtä aikaa totta. Tätä kirjaa varten käymässämme keskustelussa Hassan Maikal avasi asiaa oman biisinsä kautta.

”Aina ollu tääl’ -biisis mä sanon, et ’Suomi on myös meidän koti, mun värillä on välii, oon paljon enemmän ku nimi, uskonto ja väri’. Suomiräpissä aina sanotaan, et värillä ei oo välii. Mut mun mielestä värillä pitäs olla välii! Mä oon tummaihoinen. Se väri kannattaa nähdä, ja arvostaa sitä, et me ollaan erilaisii. Eikä niin, että ’I don’t see color.’ Ja kolikon kääntöpuoli siinä on tietty se surullinen puoli. Värillä on väliä. Tän hetken maailmas, kun mä kävelen tuol kadulla, mitä ihmiset näkee heti ekana? Sil on välii vieläki, vaik sil ei pitäs olla välii.”

Tämä kirja käsitteleeekin nimenomaan sellaisia räppäreitä, jotka eivät kuulu valkoiseen suomalaiseen valtaväestöön – tai jotka

elävät yhtäaikaaisesti sekä siinä kulttuurissa että jossain toisessa, ikään kuin keskellä tai välissä. Heillä on kaikilla omat äänensä, jotka toisinaan kohtaavat ja toisinaan ovat hyvinkin erilaisia keskenään. Kertovat uniikkia tarinaa. Tämän kirjan tarkoituksena on tuoda yhteen nämä äänet ja välittää jotain kokonaisvaltaisempaa räpistä ja Suomesta, ensimmäistä kertaa valkoisen valtaväestön ulkopuolelta.

Sillä kuten vaikutusvaltainen hiphop-tutkimuksen pioneeri Tricia Rose on todennut teoksessaan *The Hip Hop Wars*: keskustelu hiphopista ei ole koskaan ollut keskustelua *pelkästään* hiphopista. Monille kulttuurin tekijöille ja faneille hiphop toimii porttina ymmärtää ja haastaa yhteiskuntaa ja siinä vallitsevaa epätasa-arvoa.

Näkyvät vähemmistöt, vanhat vähemmistöt

Pääosissa tässä kirjassa ovat 33 artistia, jotka kertovat omia kokemuksiiaan ja ajatuksiiaan niin suomiräpistä ja hiphop-kulttuurista kuin Suomestakin. He ovat Áilu Valle, Amoc, Bentality, B.W.A., Brando, Bulle, Catty E, Cavallini, Diison, Django, Ege Zulu, Fetti, GADA, Gracias, Hassan Maikal, Jaydee, Jesse Markin, Kevin Tandu, MadBoiAli, Musta Barbaari, Musta Hanhi, Nisa, Pajafella, PapiPike, Sebastian Da Costa, Sexmane, Seyed Ali, Shaka, Prinssi Jusuf, Taisto Tapulist, Tono Slono, Toinen Kadunpoika ja Turisti.

Kirjaan on pyritty valitsemaan mahdollisimman laaja ja edustava joukko artisteja. Ikähaitari on noin 20 vuodesta 40 vuoteen, joten he edustavat suomiräpin moninaisuutta tältäkin kantilta. Pääkaupunkiseutu on väestöltään Suomen monikulttuurisin ja -etninen alue, joten myös tämän kirjan artistikattaus painottuu Helsingin ja sen ympäryskuntien alueelle. Toisaalta tämä heijastelee räppiskenen ja populaarikulttuurin tilannetta laajemmin: pääkaupunkiseudulla tapahtuu ylipäätään paljon ja siellä on monia mahdollisuuksia osallistua kulttuuriin, niin artistina kuin

yleisönäkin. Toki muuallakin tapahtuu, mutta eri tavoin ja eri mitakaavassa. Pk-kuplan ulkopuolelta tässä kirjassa esiintyvät Musta Hanhi ja Jaydee Turusta, Sebastian Da Costa Vaasasta sekä Pajafella Tampereelta. Saamenmaata edustavat Inarissa asuvat Áilu Valle ja Amoc sekä Helsingissä asuva Catty E. Artistihaastattelut olen tehnyt pääosin vuosina 2020–2022 (lukuun ottamatta Mustaa Barbaaria ja Hassan Maikalin ensimmäistä haastattelua, jotka on tehty ennen tätä).

Kaikki kirjan artistit ovat jossain vaiheessa uraansa tehneet räppiä ja räpänneet, vaikkei osa heistä enää identifoidukaan (pelkästään tai laisinkaan) räppäreiksi. On ehkä aloitettu räpillä ja siirrytty sitten johonkin muuhun genreen, vaikka toki genreajat ovat usein häilyväisiä ja muuttuvia. Kaikki heistä eivät siis välttämättä tunne enää räppäri-titteliä omakseen. *Artistiksi* kaikki kuitenkin identifioituvat.

Kirjassa on mukana eritaustaisia mustia ja ruskeita artisteja sekä niin kutsuttuja vanhoja vähemmistöjä eli alkuperäiskansa saamelaisiin kuuluvia artisteja ja romaneihin kuuluvia artisteja. Suomessa on tietysti monia muitakin etnisiä, kulttuurisia ja kielivähemmistöjä ja myös näistä on skeneen noussut monia artisteja, kuten suomenruotsalainen Redrama ja äitinsä puolelta virolainen Mikael Gabriel. Vaikka hekin ovat toki voineet kokea oman taustansa takia syrjintää ja rasismiakin, heidän valtaväestöön kuulumattomuuttaan tai oletettua toiseuttaan ei juurikaan ole korostettu tai kehystetty ulossulkevasti esimerkiksi mediasa. Heidät on myös useimmiten omaksuttu suomalaisiksi tai he ovat olleet valtaväestöön tai siihen verrattavissa olevaan asemaan kuuluvia.

Kuva Suomesta yhden kulttuurin, yhden kansan ja yhden kielen maana on edelleen vahva. Historian- ja siirtolaisuustutkija Miika Tervosen mukaan ”yhden kulttuurin Suomen voidaan väittää olevan keskeinen kansalliseen itseymmärrykseen liittyvä myytti”, aina 1800-luvun lopulta asti. Se liittyy siihen, miten Suomea yhtenäisenä, homogeenisena kansallisvaltiona on rakennettu puheessa ja teksteissä ja miten etnistä ja kielellistä

moninaisuutta on marginalisoitu, vähätelty ja jopa sivuutettu, kuten saamelaisten ja romanien kohdalla.

Alkuperäiskansojen tutkimuksessa on professori Veli-Pekka Lehtolan mukaan käytetty termiä *contested histories* kuvaamaan sitä, miten alkuperäiskansojen omat (suulliset) tarinat kuitenkin haastavat valtaväestön kirjoittamia historioita. Saamelaisten oma historiantutkimus on esimerkiksi kritisoinut valtaväestön näkemyksiä saamelaisista kehittymättömänä, hajanaisena ja passiivisena kansana. Näkemyksiä, joilla on osittain myös perusteltu saamelaisten suomalaistamista. Romani-vähemmistö on niin ikään sivuutettu valtaväestön yhtenäisyyttä tavoittelevassa historiankirjoituksessa. Jos romanivähemmistö on näkynyt, se on enimmäkseen keskittynyt ongelmiin ja ollut viranomaispainotteista.

Rasismintutkija Anna Rastas muistuttaa myös siitä historiasista, jonka mukaan suomalaiset laskettiin kuuluvan 'valkoiseen rotuun' vasta tietoisien, tätä agendaa ajavien projektien myötä, kun heidät oli aikaisemmin, esimerkiksi muiden pohjoismaalaisten tutkijoiden toimesta, kategorisoitu "alempirotaisiksi" kuin ruotsalaiset, norjalaiset ja tanskalaiset. Ajatukset ja määritelmät 'rodusta', 'kansasta' ja 'kulttuurista' ovat siis monin tavoin olleet myös tietoisia projekteja eri aikoina.

Maahanmuuton lisääntyessä ja sen myötä uusien sukupolvien eläminen ja kasvaminen Suomessa on lisännyt tarvetta keskustella suomalaisuudesta etnisen taustan ja myös ihonvärin kautta. Purkaa ja kyseenalaistaa sitä.

Fokus tässä kirjassa on siis sekä näkyvissä vähemmistöissä että vanhoissa vähemmistöissä. Esimerkiksi tanskalainen musiikki-antropologi Kristine Ringsager on omassa väitöskirjatutkimuksessaan tanskalaisesta hiphopista kuvannut 'näkyviä' vähemmistöjä, joiden voi olettaa ihonvärinsä ja taustansa takia tulevan todennäköisesti rodullistetuiksi valkonormatiivisessa yhteiskunnassa. Mustien ja ruskeiden vähemmistöjen lisäksi 'vanhoja' vähemmistöjä on – joskin osin eri tavoin – rodullistettu, syrjitty ja kohdeltu kaltoin jo vuosisatojen ajan. Saamelaisia on

toisaalta eksotisoitu ja toisaalta yritetty suomalaistaa, assimiloida, kun taas romaneita on halveksuttu ja sivuutettu. Näihinkään vähemmistöihin kuuluvia räppäreitä ei juuri sivuta aiemmassa suomiräppikirjallisuudessa.

Kirjan fokuksen voi toki myös nähdä osallistuvan luokitteluun ja rodullistamiseenkin, vaikka sen tavoitteena onkin tuoda esiin eri vähemmistöihin kuuluvia tai eri kulttuurien välissä eläviä räppäreitä ja kertoa heidän tarinoitaan ja näkemyksiään. Röp on perinteisesti ollut marginalisoitujen vähemmistöjen oma ääni, ja tässä kirjassa he omalta osaltaan rakentavat representaatiota todellisesta moniäänisestä Suomesta ja suomalaisesta räpistä jälleen uusille sukupolville. Kirjan tarkoitus ei ole tehdä – tutkimukselle ominaisesti – kaikenkattavaa analyysia monimuotoisesta suomiräpistä (esimerkiksi lyriikoiden kautta) tai monimuotoisesta Suomesta, vaan pikemminkin koota artistien äänet ja omat kokemukset yhteen, eri teemojen alle.

Kaikkien haastateltujen artistien etninen tausta on ollut jollain tavalla ”esillä”, jos ei aina räppärikenessä niin ainakin heidän elämässään valkoisessa Suomessa, ja kaikkia on joskus sen takia toiseutettu. Etninen identiteetti ei suinkaan ole artisteilla välttämättä aina päällimmäisenä mielessä, termit ovat väistämättä ja vääjäämättä ongelmallisiakin, eivätkä kaikki koe kaikkia omakseen. Tältäkin osin kirjan fokus voidaan kokea problemaattiseksi. Mutta tarkoitus ei ole homogenisoida kirjan artistijoukkoa ja kategorisoida heitä yhdeksi, yhtenäiseksi porukaksi, riuhtaista heitä jotenkin erilleen suomiräpistä, joksikin omaksi (ala)genrekseen. Päinvastoin, kirja tähtää moniäänisyyteen ja heterogeenisyyteen suomiräpin tarinassa. Pääosassa ovat räppärit, joita yhdistävät jotkut asiat ja erottavat lukemattomat muut.

Globaalin hiphop-tutkimuksen grand old man, afrikkalais-amerikkalainen H. Samy Alim toteaakin osuvasti elämänhistorioiden ja hiphop-historioiden dokumentoinnin merkityksestä: ”Kulttuurissa aktiivisesti toimivien yksittäiset elämäntarinat ovat erityisen merkityksellisiä ja vaikuttavia, kun ne kootaan yhteen. Elämäntarinoista muodostuu yhteisön sosiaalinen historia.

Millaista on 2020-luvun suomiräp?
Millainen Suomi?

Sorrettujen mustien musiikkina
syntynyt räp on ollut Suomessa
valkoisen valtaväestön hallitsemaa. Nyt
oman tarinansa suomalaisesta räpistä
ja suomalaisuudesta kertovat

ÁILU VALLE, AMOC, BENTALITY,
BRANDO, BULLE, B.W.A., CATTY E,
CAVALLINI, DIISON, DJANGO,
EGE ZULU, FETTI, GADA, GRACIAS,
HASSAN MAIKAL, JAYDEE,
JESSE MARKIN, KEVIN TANDU,
MADBOIALI, MUSTA BARBAARI,
MUSTA HANHI, NISA, PAJAFELLA,
PAPIPIKE, PRINSSI JUSUF,
SEBASTIAN DA COSTA, SEXMANE,
SEYED ALI, SHAKA, TAISTO TAPULIST,
TOINEN KADUNPOIKA, TONO SLONO
ja TURISTI.

AINA OLLU TÄÄL kokoaa yhteen artistien
tarinat ja kokemukset ja rakentaa
samalla monimuotoisempaa kuvaa
yhteisön jaetusta historiasta.

Elina Westinen (s. 1982) on Jyväskylän yliopistossa
työskentelevä tutkija, joka on kiinnostunut kuulumisesta ja
toiseudesta hiphopissa ja suomalaisessa yhteiskunnassa.

	
www.johnnykniga.fi	78.8914 978-951-0-46464-9

Kansi: Sssimone Gaglione
Kannen teos: Fabu Pires